

Vanha vammaispalvelulaki – siirtymäaika 31.12.2027 saakka

Päivätoiminta

Vammaispalvelujen käsikirja
Terveysten ja hyvinvoinnin laitos THL

Luet vanhan vammaispalvelulain (380/1987) mukaista sisältöä.

Tämä laki on kumottu L:lla 14.4.2023/675, joka on voimassa 1.1.2025 alkaen.

Vanhan vammaispalvelulain (380/1987) mukainen sisältö on käytössä soveltuvien osien uuden vammaispalvelulain siirtymäajan loppuun 31.12.2027.

Vanha vammaispalvelulaki -osiossa kuvataan vammaispalvelulain ja kehitysvammlain mukaisia palveluja sekä lain soveltamista käytännössä. Lisäksi on kuvattu vanhan vammaispalvelulain mukainen asiakasprosessi.

Teksti on vanhan vammaispalvelulain (380/1987) mukaista sisältöä. THL:n tuottama sisältö on julkaistu alkuperäisessä muodossaan THL:n sähköisessä Vammaispalvelujen käsikirjassa.

[Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista \(Finlex\)](#)

Päivätoiminta

Päivätoiminnan tarkoitus

Päivä- ja työtoiminta sekä työllistymistä tukeva toiminta muodostavat palvelujen kokonaisuuden, jonka tarkoituksena on edistää sosiaalihuollon keinoin vammaisten ihmisten osallisuutta ja mahdollisuuksia työllistyä.

YK:n vammaissopimuksen ratifioinnin myötä vammaisten ihmisten täysimääräinen osallistuminen yhteiskuntaa on keskeinen konkreettinen tavoite. Päivätoiminnan sijaan puhutaankin nykyisin usein osallisuutta edistävästä toiminnasta, joka kertoo paremmin toiminnan tarkoituksesta.

Palvelukokonaisuus on hyvä järjestää joustavasti vammaisen henkilön yksilöllisten tarpeiden mukaan. Päivätoiminnassa on mahdollista harjoitella myös työllistymisen edellyttämiä taitoja.

Uudenlaisista toiminnan tavoitteista kertovat yli 30 julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin toimijan yhdessä laatimat Osallisuutta ja työllistymistä edistävän toiminnan laatukriteerit.

[Osallisuuden ja työn laatukriteerit \(verneri.net\)](#)

Vammaispalvelulain mukainen päivätoiminta

Päivätoiminnan tarkoituksena on tukea itsenäisessä elämässä suoriutumista sekä edistää osallisuutta ja sosiaalista vuorovaikutusta. Päivätoiminta on tavoitteellista toimintaa, jolla pyritään vahvistamaan niitä taitoja, joita vammaiset henkilöt tarvitsevat selviytyäkseen mahdollisimman omatoimisesti arkielämän toiminnoista.

[Hallituksen esitys vammaispalvelulain ja asiakasmaksulain muuttamisesta:\(HE 166/2006\) \(Edilex\)](#)

Hyvinvointialueen on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle päivätoimintaa vammaispalvelulain perusteella, jos henkilö tarvitsee vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista.

[Vammaispalvelulaki 8 § \(Finlex\)](#)

Päivätoimintaa voidaan järjestää myös kehitysvammalain tai sosiaalihuoltolain perusteella.

Vammaispalvelulain mukainen päivätoiminta kuuluu hyvinvointialueen erityisen järjestämisvelvollisuuden piiriin, joten kysymyksessä ei ole määrärahoihin sidottu palvelu.

Kuka voi saada päivätoimintaa?

Vanhan sosiaalihuoltolain mukainen työtoiminta on ensisijainen palvelu vammaispalvelulain mukaiseen päivätoimintaan nähden.

Jos vaikeavammaisella henkilöllä ei ole edellytyksiä vamman tai sairauden aiheuttaman erittäin vaikean toimintarajoitteen vuoksi osallistua sosiaalihuoltolain mukaiseen työtoimintaan, palvelu järjestetään ensisijaisesti vammaispalvelulain ja toissijaisesti kehitysvammalain mukaisena päivätoimintana.

[Sosiaalihuoltolaki \(710/1982\) \(myöhemmin vanha sosiaalihuoltolaki\)\(Finlex\)](#)

Vammaispalvelulain 8 b §:n mukaan päivätoimintaa järjestettäessä vaikeavammaisena pidetään työkyvyttöntä henkilöä, jolla

- ei vamman tai sairauden aiheuttaman erittäin vaikean toimintarajoitteen vuoksi ole edellytyksiä osallistua vanhan sosiaalihuoltolain 710/1982 27 e §:ssä tarkoitettuun työtoimintaan ja
- jonka toimeentulo perustuu pääosin sairauden tai työkyvyttömyyden perusteella myönnettäviin etuuksiin.

Vammaispalvelulain esitöiden mukaan esimerkiksi aivovamma sekä eri vammojen yhdistelmät voivat aiheuttaa vaikean toimintarajoitteen, joka estää henkilöä osallistumasta vanhan sosiaalihuoltolain mukaiseen työtoimintaan.

Päivätoimintaa voidaan järjestää myös esimerkiksi henkilöille, joilla on krooninen skitsofrenia ja sen aiheuttama vaikea toimintarajoite, mutta ei sairaalahoidon tarvetta. Päivätoiminta voi soveltua myös henkilölle, jolla on fyysinen vamma.

Henkilölle voidaan myös järjestää sekä päivätoimintaa että sosiaalihuoltolain mukaista työtoimintaa henkilön yksilöllisten toimintaedellytysten sallimassa laajuudessa.

Päivätoiminnan sisältö

Vammaispalvelulain mukaisen päivätoiminnan sisältönä on kodin ulkopuolella järjestetty itsenäisessä elämässä suoriutumista tukeva ja sosiaalista vuorovaikutusta edistävä toiminta.

Sen avulla pyritään vahvistamaan niitä taitoja, joita vammaiset henkilöt tarvitsevat selviytyäkseen mahdollisimman omatoimisesti arkielämän toiminnoista.

Päivätoiminnan avulla voidaan myös edistää sosiaalista vuorovaikutusta, joka parantaa elämän laatua ja ennaltaehkäisee psyykkisiä vaikeuksia. Päivätoiminnan tarkoituksena on lisätä vammaisten henkilöiden kontakteja asunnon ulkopuolella.

Päivätoimintaa voidaan kuitenkin järjestää myös esimerkiksi vammaisen henkilön kotona, mikäli liikkuminen on hänelle liian raskasta tai se on muuten vammaisen henkilön kannalta tarkoituksenmukaista.

Päivätoiminta voi sisältää esimerkiksi ruoanlaittoa, liikuntaa, keskustelua, retkeilyä, luovaa toimintaa sekä sosiaalisten taitojen harjoittelua.

Päivätoimintaa voidaan järjestää joko ryhmämuotoisena toimintana tai esimerkiksi henkilökohtaisen avun avulla käyttäen hyväksi yleisiä palveluja.

Päivätoiminnasta työtoimintaan

Joissain tapauksissa päivätoiminnan järjestäminen voi auttaa vaikeavammaisen henkilön siirtymistä työtoimintaan ja mahdollisesti edelleen työelämään.

Henkilöllä katsotaan olevan edellytyksiä osallistua työtoimintaan, jos toimintaan osallistuminen on mahdollista esimerkiksi henkilökohtaisen avustajan tukemana. Myös mielenterveyskuntoutujille työtoiminta on ensisijainen vaihtoehto suhteessa päivätoimintaan.

Työtoimintaan osallistumista on mahdollista kokeilla tietyn määräajan päivätoimintaan osallistumisen ohella. Yksilöllisten toimintaedellytysten mukaan henkilölle voidaan järjestää myös lyhytkestoista työtoimintaa ja sen ohella päivätoimintaa.

Päivätoiminnan määrä

Päivätoimintaa on järjestettävä mahdollisuuksien mukaan siten, että henkilö voi osallistua toimintaan viitenä päivänä viikossa tai tätä harvemmin, jos hän kykenee osallistumaan työtoimintaan osa-aikaisesti tai siihen on muu hänestä johtuva syy. Tämä voi olla esimerkiksi terveydellinen syy. Myös toiminnan päivittäinen tuntimäärä voi vaihdella.

[Vammaispalvelulaki 8 b § \(Finlex\)](#)

Päivätoiminnan järjestäminen perustuu palvelusuunnitelmaan, jossa on määritelty, miten, missä ja missä laajuudessa päivätoimintaa järjestetään.

Päivätoiminnan maksut

Vammaispalvelulain mukainen päivätoiminta on asiakasmaksulain 4 §:n mukaisesti maksutonta. Kuljetuksista ja aterioista voidaan kuitenkin periä maksu.

[Asiakasmaksulaki 4 § \(Finlex\)](#)

Kehitysvammalain perusteella järjestettävä päivätoiminta

Päivätoimintaa voidaan järjestää myös kehitysvammalain perusteella.

[Kehitysvammalaki 2 § 4 ja 10 kohta \(Finlex\)](#)

Kuka voi saada päivätoimintaa?

Kehitysvammalain perusteella järjestetään päivätoimintaa niille kehitysvammaisille henkilöille, jotka eivät voi saada vammaispalvelulain mukaista päivätoimintaa.

Henkilön ei tarvitse olla vaikeavammaisen saadakseen palveluita kehitysvammalain perusteella. Siksi myös sellaiset kehitysvammaiset henkilöt, jotka eivät täytä vammaispalvelulain mukaisen päivätoiminnan saamisen edellytyksiä, voivat saada päivätoimintaa kehitysvammalain perusteella.

Yleensä päivätoimintaan osallistuvat sellaiset kehitysvammaiset henkilöt, jotka eivät kykene osallistumaan työtoimintaan tai haluavat olla osittain päivätoiminnassa.

[Kehitysvammalaki 1 § \(Finlex\)](#)

Myös kehitysvammalain mukainen päivätoiminta järjestään henkilön yksilöllisten tarpeiden mukaisesti. Henkilön omia toiveita täytyy kuulla toiminnan määrää, toteuttamistapaa ja sisältöä suunniteltaessa. Päivätoiminnan määrä ja toteuttamistapa pitää kirjata erityishuolto-ohjelmaan (ehoon).

Päivätoiminnan sisältö

Päivätoiminnan sisältönä voi olla esimerkiksi arjen taitojen harjoittelu, liikunta ja ulkoilu sekä retkeily, luova toiminta, rentoutus ja virkistystoiminta. Asiakkaiden tarpeita vastaavan toiminnan varmistamiseksi osallistujat pitää ottaa mukaan päivittäisen toiminnan suunnitteluun ja arviointiin.

Päivätoimintaa toteutettaessa kannattaa hyödyntää erilaisia toimintatiloja, liikunta- ja kulttuuripalveluja sekä kolmannen sektorin toimintaa.

Toimintaa voidaan järjestää joko ryhmämuotoisena toimintana tai yksilöllisenä palveluna hyödyntäen esimerkiksi henkilökohtaista apua.

Päivätoiminta on maksuton palvelu

Kehitysvammalain perusteella erityishuoltona järjestetty päivätoiminta on henkilölle maksuton palvelu. Hyvinvointialueen on huolehdittava erityishuollon saamiseksi välttämättömistä kuljetuksista tai korvattava niistä aiheutuvat kustannukset. Siksi erityishuoltona järjestetty palvelu saattaa olla kehitysvammaisen edun mukainen ratkaisu suhteessa vammaispalvelulain mukaiseen palveluun.

Päivätoiminnasta tarjottavista aterioista voi periä maksun.

[Asiaksmaksulaki 4 § \(Finlex\)](#)

[Kehitysvammalaki 39 § \(Finlex\)](#)

Päivätoiminta sosiaalihuoltolain perusteella

Päivätoimintaa voidaan järjestää myös uuden sosiaalihuoltolain 1301/2014 perusteella osana sosiaalista kuntoutusta. Arvioitaessa asiakkaan oikeutta saada päivätoimintaa sosiaalihuoltolain perusteella täytyy ottaa huomioon asiakkaan palvelutarpeen arvioinnissa todettu yksilöllinen tarve sekä asiakkaan etu.

Sosiaalisesta kuntoutuksesta säännellään uuden sosiaalihuoltolain 17 pykälässä. Säännöksen mukaan sosiaalinen kuntoutus on sosiaalityön ja sosiaalihojauksen keinoin annettavaa tehostettua tukea sosiaalisen toimintakyvyn vahvistamiseksi, syrjäytymisen torjumiseksi ja osallisuuden edistämiseksi.

Sosiaaliseen kuntoutukseen kuuluu:

1. sosiaalisen toimintakyvyn ja kuntoutustarpeen selvittäminen
2. kuntoutusneuvonta ja -ohjaus sekä tarvittaessa kuntoutuspalvelujen yhteensovittaminen
3. valmennus arkipäivän toiminnoista suoriutumiseen ja elämänhallintaan

4. ryhmätoiminta ja tuki sosiaalisiin vuorovaikutussuhteisiin
5. muut tarvittavat sosiaalista kuntoutumista edistävät toimenpiteet.

Nuorten sosiaalisella kuntoutuksella tuetaan nuorten sijoittumista työ-, työkokeilu-, opiskelu-, työpaja- tai kuntoutuspaikkaan sekä ehkäistään näiden keskeyttämistä

Lisätietoa sosiaalisesta kuntoutuksesta:

- [Hallituksen esitys eduskunnalle sosiaalihuoltolaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi: \(HE 164/2014\) \(Finlex\)](#)
- [Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2017:5: Sosiaalihuoltolain soveltamisopas](#)

Sosiaalinen kuntoutus on maksuton palvelu

Sosiaalisen kuntoutuksen maksuttomuus perustuu sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 4 pykälään.

Lähteet

[Laki vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista \(380/1987\) \(vammaispalvelulaki\) \(Finlex\)](#)

[Laki kehitysvammaisten erityishuollosta \(519/1977\) \(Kehitysvammalaki\)\(Finlex\)](#)

[Sosiaalihuoltolaki \(710/1982\) \(vanha sosiaalihuoltolaki\) \(Finlex\)](#)

[Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista \(734/1992\)\(asiakasmaksulaki\)\(Finlex\)](#)

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain sekä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 4 §:n muuttamisesta.

[Hallituksen esitys vammaispalvelulain ja asiakasmaksulain muuttamisesta: \(HE166/2006\)\(Edilex\)](#)